

slovenija
magyarország
hrvatska

Projekt delno financira Evropska unija v
okviru Programa pobude Skupnosti
INTERREG IIIA Sosedskega programa
Slovenija – Madžarska – Hrvaška 2004 -
2006

DinaRis

Priprava predloga skupne strategije upravljanja z risom

Rezultati 2. delavnice

NP Risnjak, 3. in 4. 7. 2007

Pripravila: Aleksandra Majić Skrbinšek

Republika Slovenija

Služba Vlade Republike Slovenije
za lokalno samoupravo in
regionalno politiko

Republika Hrvatska

Ministarstvo financija

Prisotni:

1. **Magda Sindičić, Veterinarski fakultet, Zagreb**
2. **Hubert Potočnik, Biotehniška fakulteta, Ljubljana**
3. **Tomaž Skrbinšek, Biotehniška fakulteta, Ljubljana**
4. **Đuro Huber, Veterinarski fakultet, Zagreb**
5. **Alojzije Frković, Povjerenstvo za velike zvižeri, Rijeka**
6. **Anton Marinčič, Zavod za gozdove Slovenije, Postojna**
7. **Ivan Kos, Biotehniška fakulteta, Ljubljana**
8. **Marko Modrić, Primorsko-goranska županija, Rijeka**
9. **Miroslava Jauk, Hrvatske šume, Delnice**
10. **Dario Majnarić, Hrvatske šume, Delnice**
11. **Sonja Desnica, Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb**
12. **Zrinko Jakšić, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Zagreb**
13. **Nives Pagon, Društvo Dinaricum, Ribnica**
14. **Nasir Sinanović, Veterinarski fakultet, Sarajevo,**
15. **Almedina Zuko, Veterinarski fakultet, Sarajevo,**
16. **Miha Krofel, Biotehniška fakulteta, Ljubljana**
17. **Jerko Kostelac, Javna ustanova za zaštitu i očuvanje prirode, Ličko-senjska županija,**
18. **Matko Škalamera, Javna ustanova Priroda, Primorsko-goranska županija,**
19. **Lovro Gudac, Javna ustanova Priroda, Primorsko-goranska županija,**
20. **Tomislav Gomerčić, Veterinarski fakultet, Zagreb,**
21. **Tea Šilić, NP Sjeverni Velebit,**
22. **Josip Tomaić, PP Velebit,**
23. **Aleksandra Majić Skrbinšek, Biotehniška fakulteta, Ljubljana,**
24. **Josip Kusak, Veterinarski fakultet, Zagreb,**
25. **Vedran Slijepčević, Veterinarski fakultet, Zagreb,**
26. **Miljenko Gašparac, NP Risnjak, Crni lug**
27. **Sonja Rozman Bizjak, Zavod Republike Slovenije za varstvo narave,**
28. **Ivana Malnar, NP Risnjak, Crni lug**
29. **Rudi Pintar, Hrvatske šume, Crni lug**

Dnevni red:

- 1. Spoznajmo se.**
- 2. Predstavitev rezultatov 1. delavnice.**
- 3. Nadaljevanje začetega dela**
 - 1. Vsebina predloga strategije.**
- 4. Ocena uspešnosti delavnice.**

Kaj so izzivi skupnega upravljanja?

V nadaljevanju so našteje teme, ki so jih udeleženci 1. delavnice identificirali kot pomembne. Rdeče pobarvane teme so bile obravnavane že na 1. delavnici. Danes bomo nadaljevali...

- 1. Genetika**
- 2. Gospodarjenje z divjadjo**
- 3. Izvajanje posegov**
- 4. Postavitev skupnega monitoringa populacije**
- 5. Vključevanje javnosti**
- 6. Lovska zakonodaja**
- 7. Škode**
- 8. Politika**
- 9. Financiranje**
- 10. Celovitost habitata**
- 11. Drugi sosedi**
- 12. Ilegalni umor**

Smernice

Za nadaljevanje dela na delavnici.

- **V smislu skupnega upravljanja...**
 - **Odgovoriti na vprašanja:**

Kaj? Kdo? Kako? Kdaj? Kje?

Že odgovorjeno!
(identificirane teme)

1. Genetika

Udeleženci delavnice so predlagali rešitve.

1. Genetsko – populacijska analiza

1. PVA analiza:

1. reprodukcija, mortalitet, številčnost.
2. S pomočjo: monitoringa, genetskih analiz in modelov.
3. Monitoring: ZGS, DZZP....; Genetske analize in modeli: znanstvene institucije.

2. Zbiranje genetskih vzorcev v centralno banko

1. Kontinuirana, permanentna aktivnost
2. Varstvena genetika
3. Strokovne in znanstvene institucije

3. Skupna metodologija in protokoli

1. Izmenjava rezultatov
2. Znanstvene institucije

1. Genetika (2)

Udeleženci delavnice so predlagali rešitve.

2. Naseljevanje novih osebkov

➤ **Augmentacija populacije**

1. Preliminarne teoretske osnove za naseljevanje (ekspertiza) – pripraviti v času DinaRis projekta.
2. Pred naseljevanjem: hrvaško-slovensko in mednarodno srečanje: nadaljna razdelava ekspertize in oblikovanje stališča.
➤ **Odgovori na: Ali? Od kod? Koliko?**
3. Konsenzualna odočitev o naseljevanju.
4. Politična odločitev (pristojne institucije obeh držav).
5. Tehnična razdelava naseljevanja: strokovne in znanstvene institucije.

2. Gospodarjenje z divjadjo

Udeleženci delavnice so predlagali rešitve.

- Pripraviti risu prijazna priporočila.
- Raziskave: interakcije med vrstami!
- Predstavitev sedanjega stanja.

1. Kdo?

1. Slo: Zavod za gozdove Slovenije, MKGP – politična odločitev in inšpekcija.
2. Hr: Ministrstvo odobri predlog, upravljalci lovišč izvajajo, kontrolira inšpekcija

2. Kje?

1. Slo: velika območja
2. Hr: Na nivou lovišč pripravijo predlog; za jelednjad, divjega prašiča in gamsa na velikih območjih.

3. Kdaj?

1. Slo: 10-letni načrt in 1-letni načrt.
2. Hr: 10-letni načrt in 1-letni načrt.

4. Kako?

1. Slo: ZGS pripravi predlog na osnovi monitoringa odstrela.
2. Hr: Strokovne podlage in štetje divjadi.

VPLIVAMO LAHKO skozi MOP (Slo) in MPŠVG (Hr) ter javnost v obeh državah.

USKLAJEVANJE KVOT

MEDDRŽAVNO SODELOVANJE

➤ **KONTROLA KRIVOLOVA**

2. Gospodarjenje z divjadjo (2)

Udeleženci delavnice so predlagali rešitve.

➤ Rezultati druge skupine

- 1. Večje število volkov ima za posledico manjše število risov.**
 - **Ne napisati, da volkovi zmanjšujejo število risov.**
 - **Konkurenca obstaja ko je nizka številčnost plenskih vrst. Ne vemo pa koliko je prekrivanje!**
- 2. Ali varovanjem volkov prispevamo k zmanjšanju (izginjanju) risa?**
 - **Nimamo podatkov.**
 - **Moramo zagotoviti dovolj plena in za risa, in za volka, in za lovca.**
- 3. Ministrstvo kulture pripravlja Naravovarstvene pogoje za LGO ("lovnogospodarske osnove") v RH – posebna pozornost je namenjena prisotnosti risa in drugih zveri v lovišču.**
 - **Podobno je v RS, ZRSVN pripravi mnenje.**
- 4. Trenutna nizka številčnost risa ni posledica nizkega števila plenskih vrst (srnjad, jelenjad).**
 - **To ne vemo (ali je posledica).**
 - **Nizko število srnjadi povzroča porast ilegalnega odstrela risov.**
- 5. Trenutne odstrelne kvote parkljarjev v pravkar sprejetih LGO so že v štartu nizke.**

3. in 4. Izvajanje posegov in postavitev skupnega monitoringa

Udeleženci delavnice so predlagali rešitve.

1. Skupni protokoli in podatkovna baza. (Delavnica za podatkovno bazo bo predvidoma septembra 2007)

1. Kdo?

- BF (Slo)
- DZZP (Hr)
- ZGS (Slo)
- VF (Hr)

2. Kdaj?

- Do konca 2007

3. Kako?

- V okviru projekta DinaRis.

3. in 4. Izvajanje posegov in postavitve skupnega monitoringa (2)

Udeleženci delavnice so predlagali rešitve.

2. Zbiranje podatkov o risu.

1. Kdo?

- Znanstveniki
- Strokovna in zainteresirana javnost (gozdarji, lovci, planinci, zaščitena območja,)

2. Kako?

- Nekaj že regulirano z predpisi.
 - Seminarji, strokovni članki (Lovec, Lovački vjesnik) za ciljne skupine, oziroma organizacije.
 - Priročnik za monitoring favne (pripravlja DZZP)
 - Vnašanje podatkov iz znanstvenih raziskav v skupno podatkovno bazo.
 - Telemetrija
- Na portal dodati možnost vpisa ilegalnega odstrela.

3. Zbiranje podatkov o plenu.

4. Skupna akcija monitoringa s pomočjo sledenja v snegu.

Nadaljevati z ne izvajanjem odstrela risov.

3. in 4. Izvajanje posegov in postavitev skupnega monitoringa (2)

Udeleženci delavnice so predlagali rešitve.

3. Zbiranje podatkov o plenu.

3. Kdo?

- ZGS in HŠ (Uprava Delnice) / Uprava za lovstvo (Središnja lovna evidencija).

4. Kako?

- Evidencija smrtnosti plenskih vrst.
- Slo: ZGS, LZS in OZUL.
- Hr: HŠ (u področju Delnica) – možno širjenje sistema v prihodnosti.

5. Kje?

- Šumska uprava Delnice.
- DinaRis projektno območje v Sloveniji.

4. Skupna akcija monitoringa s pomočjo sledenja v snegu.

3. Kdo?

- Upravljalci lovišč, zaščitena področja.
 - **V Sloveniji LPN Jelen.**
 - **Dobro za druge podatke (na primer: lokacije za odlov risa) in aktivno vključevanje javnosti v izvajanje posegov.**
 - **Izvedljivost metode? (sneg)**
 - **Količki za dlake?**

4. Kdaj?

- 1. sneg v letu.

5. Kako?

- BF, VF, ZGS in HŠ : priprava metodologije (september 2007).

5. Vključevanje javnosti

Udeleženci delavnice so predlagali rešitve/akcije.

1. Širiti idejo, da risu grozi izumrtje, da bi s tem pridobili podporo javnosti, posebej lovcev, da bi boljše varovali risa.
2. Anketa:
 - Enaka metodologija v Slo in Hr.
 - Kdo? BF in VF.
 - Kdaj? Poletje / jesen 2007
 - Kje? Območje razširjenosti risa, obiskovalci NP Risnjak. Zunaj območja razširjenosti risa in za interesne skupine: fokus grupe.
3. Vključevanje interesnih skupin v proces priprave predloga skupne strategije.
 - Identifikacija interesnih skupin (✓).
 - Povabiti IS na delavnice (✓).
 - Rezultate delavnic poslati IS in omogočiti komentiranje.
 - Javne predstavitve predloga skupne strategije. (dan odprtih vrat)
 - Revizija skupne strategije nakasneje po 3 letih.
 - Hitra reakcija in komunikacija z javnostmi v primeru pomembnih dogodkov.

5. Vključevanje javnosti (2)

Udeleženci delavnice so predlagali rešitve/akcije.

4. Vključevanje javnosti v izvajanje aktivnosti.

- Vključevanje v monitoring in raziskovanje (on-line baza in zbiranje vzorcev).
- Izmenjava izkušenj.
- Skupna slovensko-hrvaška kampanja za dviganje zavesti.

5. Kdo?

- Dviganje zavesti: DZZP, ZRSVN, ZGS
- Raziskovanje: BF, VF
- **Izobraževanje o zagotavljanju celovitosti habitata.**
- **Najpomembnejša interesna skupina so lovci – izobraževanje o odstrelu plenskih vrst.**

6. Lovna zakonodaja

Udeleženci delavnice so predlagali rešitve/akcije.

1. Kdo?

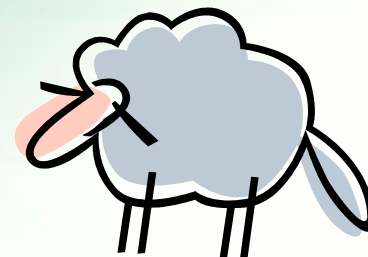
- Za divjad v Sloveniji MKGP, na Hrvaškem MPŠVG pripravi predlog, parlamenta pa sprejemata odločitve.
- Za risa v Sloveniji MKGP in MOP, na Hrvaškem MPŠVG in MK.

2. Kaj?

- Slo: ZDLOV – 1 (04), ZZP (0F2).
- Hr: ZOL (05), ZZP (06).
- Skupno: Mednarodne deklaracije in konvencije.
- Čim manjša finančna obremenitev za upravljalce lovišč (“koncesionarje”).
- Priporočilo za Slovenijo: ne sprejeti dominalnega sistema.
- Priporočilo za Hrvaško: spremeniti dominalni sistem.
- Pozitivna stimulacija upravljalcem lovišč za velike zveri.
 - Ne nujno finančna.
 - Znanstveno ovrednotiti predlagane posege (stimulacije, subvencije,).

7. Škode

Udeleženci delavnice so predlagali rešitve/akcije.

- 1. Usklajevanje metodologije določevanja škod (predpisi, priročnik).**
 - Kdo? MK in MOP (predpisi), oziroma ARSO, ZGS, DZZP (priročnik).
 - Kdaj? V 2 letih (predpisi - pravilnik), do konca 2007 (priročnik).
- 2. Obvezni letni seminarji za cenilce škod.**
 - DZZP in VF na Hrvaškem.
 - ARSO in ZGS v Sloveniji.
- 3. Izobraževanje rejcev domačih živali o pravilnem preprečevanju škod in sofinanciranje preprečevanja škod.**
 - V Sloveniji MOP, kmetijsko-svetovalna služba, ZRSVN.
 - Na Hrvaškem DZZP, županije, MK, poljoprivredno-savjetodavna služba.

Priporočilo: spodbujanje reje velikih domačih živali (ne drobnice) na območju velikih zveri.

Škode plačujejo ministrstva.

8. Politika

Udeleženci delavnice so predlagali rešitve/akcije.

- **Kaj? Politični konsenz za strategijo v obeh državah.**
- **Kdo? Mi. Bernska konvencija, Evropska komisija, IUCN – CSG**
- **Kako? Podpora širše javnosti, pisma podpore, lobiranje.**
- **Kdaj? Po končanem postopku priprave predloga strategije.**

9. Financiranje

Udeleženci delavnice so predlagali rešitve/akcije.

- Kaj? Zagotoviti trajno financiranje **skupnega upravljanja**.
- Kdo? Proračun, mednarodni fondi, lastna sredstva (turizem).
- Kako? Odškodnine in del izobraževanja iz proračuna, ostalo skozi projekte.
- Kdaj? Po sprejetju skupne strategije.

10. Povezanost habitata

Udeleženci delavnice so predlagali rešitve/akcije.

- **Kaj?**
 - Prometnice
 - Urbanizacija
 - Pašniki (ograje)
 - Ograje v loviščih.
 - Drugi posegi v prostoru.
 - Nemir v gozdnem prostoru.
- **Kako?**
 - Analiza trenutne povezanosti habitata – izdelava modela – validacija modela s pomočjo telemetrije – definicija habitatnih krp – vključevanje rezultatov v strategijo.
 - Rezultate modela vključiti v: prostorsko načrtovanje, PVO – SUO, priporočila za ograjevanje prostora, priporočila za coniranje gozdnega prostora za aktivnosti ljudi (rampe) **In omejevanje števila;**
 - **Prepovedi bodo izzvale negativne odzive.**

11. Drugi sosedi

Udeleženci delavnice so predlagali rešitve/akcije.

- **Kaj?**
 - Vključevanje v strategijo Italije in Bosne in Hercegovine.
- **Kdo?**
 - Ministrstva.
 - Znanstveno-raziskovalne institucije.
 - Določiti institucije in kontaktne osebe.
- **Kako?**
 - Po načelih “Smernic za čezmejno upravljanje” (LCIE).
- **Kdaj?**
 - Čim prej.
 - **Pomembna je povezava z Alpami (Avstrija).**

12. Ilegalni odstrel

Udeleženci delavnice so predlagali rešitve/akcije.

- **Kaj?**
 - Krivolov (ilegalni odstrel) (hr: “krivolovci” in “lovokradice”).
 - Cilj 1: Zmanjšati ilegalni odstrel risa in plena.
 - Cilj 2: Oceniti število ilegalno odstreljenih osebkov.
 - **S pomočjo dobrega monitoringa lahko ocenimo krivolov.**
- **Kako?**
 - Pravočasno procesuirati storilce.
 - Širiti zavest o ogroženosti populacije risa..
 - Vključiti lovce v raziskave, obveščati jih o rezultatih, izobraževati in na ta način odpraviti predsodke o risih.
 - **Jemati gen. vzorce iz trofej.**

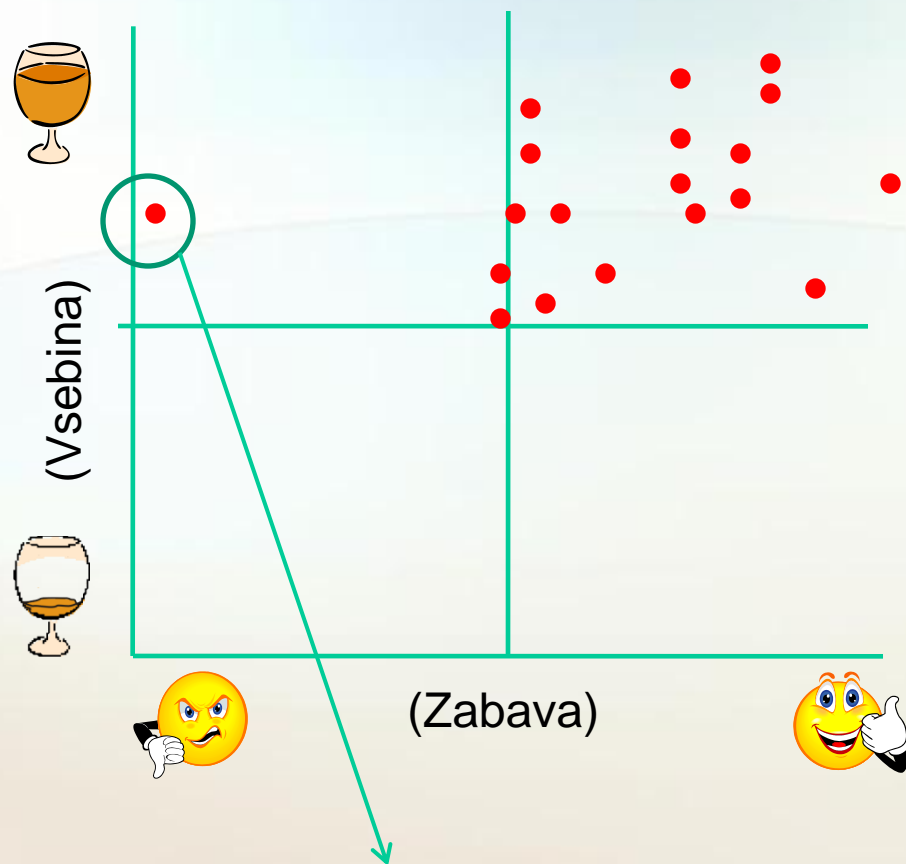
Zadolženi za pripravo osnutka besedila:

Kaj?	Kdo?
1. Genetika	Tomaž Skrbinšek, Tomislav Gomerčič in Hubert Potočnik
2. Plenske vrste	Dario Majnarić, Anton Marinčič, Đuro Huber in Ivan Kos
3. Izvajanje in (4.) monitoring	Josip Kusak (sledenje v snegu), Miha Krofel (količki in telemetrija), Tomaž Skrbinšek (podatkovna baza), Tomislav Gomerčič, Đuro Huber (monitoring), Hubert Potočnik (uvod v monitoring, plenske vrste).
5. Vključevanje javnosti	Magda Sindičić, Aleksandra Majjić Skrbinšek, Sonja Desnica, Sonja Rozman-Bizjak.
6. Lovna zakonodaja	Ivan Kos in Dario Majnarić.
7. Štete	Sonja Desnica, Petra Ulamec in Sonja Rozman-Bizjak.
8. Politika	Đuro Huber
9. Financiranje	Đuro Huber
10. Celovitost habitata	Josip Kusak, Tomaž Skrbinšek, Hubert Potočnik
11. Drugi sosedi	Đuro Huber
12. Ilegalen odstrel	Vedran Slijepčević
MANJKA	Opis načina čezmejnega sodelovanja.

Akcijski načrt

Kaj?	Kdo?	Do kdaj?
Napisati rezultate delavnice	Aleksandra Majić Skrbinšek (AMS)	31.7.2007
Napisati osnutke besedil in jih poslati AMS	Zadolženi	15.9.2007
Organizacija naslednje delavnice	AMS	Sredina oktobra
Preveriti kdaj bo predstavitev "LCIE smernic"	Đuro Huber	takoj

Ocena uspešnosti delavnice

Predolgo je trajalo, veselim se večerji!